

Kritik mot en kriminalvårdsmyndighet för att en intagen varit placerad i avskildhet utan att behörig myndighet fattat beslut i frågan

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 31 mars 2005, klagade AA på att han sedan den 21 mars 2005 var placerad i avskildhet i anstalten Kumla, trots att något formellt beslut i frågan inte fattats av behörig tjänsteman. AA klagade även på förhållandena i olika avseenden för honom i anstalten.

Utredning

AA:s behandlingsjournal begärdes in och granskades.

Kriminalvårdsmyndigheten Kumla anmodades att yttra sig över vad AA anfört om sin placering i avskildhet. Myndigheten anförde i remissvaret den 2 maj 2005, genom biträdande kriminalvårdschefen BB, bl.a. följande. (De av myndigheten åberopade bilagorna har utelämnats här.)

AA är sedan den 16 september 2002 placerad i säkerhetsavdelning med stöd av 20 a § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL). Inom denna placering har han dels varit placerad på säkerhetsavdelningen på Kriminalvårdsmyndigheten Hall och Kriminalvårdsmyndigheten Kumla. AA är sedan den 21 september 2004 placerad på Kriminalvårdsmyndigheten Kumlas säkerhetsavdelning.

Av handlingarna i ärendet framkommer följande

I anhållan daterad den 1 februari 2004 bifogade AA ett brev för information till kriminalvårdsinspektören CC. Brevet, som är adresserat till DD (ansvarig handläggare för säkerhetsavdelningen på Kriminalvårdsstyrelsen). Av brevet framgick att AA var missnöjd med sin placering på Kumla då de nya hårdare reglerna, avseende telefon och besök som gäller för intagna på säkerhetsavdelningen, slog hårt och orättvist mot honom. AA gav i brevet uttryck för stor frustration och meddelade att om han inte blev förflyttad till Kriminalvårdsmyndigheten Hall den 21 mars 2005 så ville han vara placerad i avskildhet och i en cell utan möblemang (se bilaga).

I samtal med kriminalvårdsinspektör CC, chef på säkerhetsavdelningen, framkom det att han beslutat att tillmötesgå AA i hans vilja att sitta avskildhetsplacerad. I samband med detta ställningstagande har CC varit i kontakt med DD på Kriminalvårdsstyrelsen som muntligen godkänt åtgärden då han bedömde att inga hinder förelåg med avseende på AA:s hälsa samt ur säkerhetsperspektiv (se 20 a § sista stycket KvaL). AA blev därför den 21 mars 2005 placerad i avskildhet i ett

bostadsrum på avdelningen för särskilt krävande intagna där en ledig sådan cell fanns.

Mot bakgrund av att AA i sitt brev uttalat hot om skadegörelse på anstaltens egendom fattades beslut om begränsad cellinredning och på grund av säkerhetsrisken kunde inte AA tillåtas studera med lärare.

Av tjänsteanteckning upprättad av handläggare EE framgår det att hon tillsammans med CC hade ett samtal med AA den 8 april 2005. I samtalet framgick det att AA inte förstått att hans brev skulle tolkas så allvarligt. Dock vidhöll han att han ville vara kvar i avskildhet tills han blev placerad på Kriminalvårdsmyndigheten Hall eller tills han fick fler besök och telefonsamtal (se bilaga).

I kontakt med personal på avskildhetsavdelningen framgår det att AA sedan den 25 april 2005 är placerad i cell med normalinredning. Han har uttryckligen uppgivit att han vill kvarbli i avskildhet. AA har numera även möjlighet att studera och har lärlarledda lektioner.

Beslut om att placera AA i avskildhet har fattats i samråd med Kriminalvårdsstyrelsen. Övriga frågor avseende AA:s fysiska placering samt hans rätt att ta emot besök och telefonera beslutas av Kriminalvårdsstyrelsen och därmed avser inte myndigheten att vidta ytterligare åtgärder i aktuellt ärende.

Därefter anmodades dåvarande Kriminalvårdsstyrelsen att yttra sig över vad AA anfört om sin placering i avskildhet.

Kriminalvårdsstyrelsen hänvisade inledningsvis till ett yttrande daterat den 5 juli 2005 av biträdande kriminalvårdschefen BB. I det återopade yttrandet hänvisade BB till sitt tidigare yttrande och tillade därutöver bl.a. följande.

AA är sedan den 16 juni 2005 placerad på Kriminalvårdsmyndigheten Halls säkerhetsavdelning efter beslut från Kriminalvårdsstyrelsen den 10 juni 2005.

Under tiden efter myndighetens yttrande till JO har AA varit fortsatt avskildhetsplacerad på egen begäran enligt 20 a § sista stycket lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL). Denna avskildhetsplacering har beslutats och godkänts muntligen av DD på Kriminalvårdsstyrelsen. Gällande AA:s telefonsamtal och besök har myndigheten tillämpat de regler som gäller för intagna placerade på säkerhetsavdelning.

Kriminalvårdsstyrelsen, genom överdirektören FF, anförde för egen del bl.a. följande.

AA är sedan år 2002 placerad på säkerhetsavdelning. Av 58 och 60 §§ KvaL följer att endast Kriminalvårdsstyrelsen kan meddela beslut om avskildhet för en intagen enligt 20 § andra stycket samt 20 a § KvaL. Det innebär att en kriminalvårdsmyndighet inte har behörighet att vare sig avskilja eller häva ett avskiljande enligt nämnda bestämmelser.

Enligt Kriminalvårdsmyndigheten Kumlas yttranden blev AA den 21 mars 2005 på egen begäran placerad i avskildhet på en annan avdelning inom anstalten Kumla med tillämpning av 20 a § fjärde stycket KvaL. Det var något som det ankom på Kriminalvårdsstyrelsen att meddela beslut om.

Såvitt framgår av Kriminalvårdsmyndigheten Kumlas ovannämnda yttranden är det enligt myndighetens uppfattning så att det var Kriminalvårdsstyrelsen som fattade beslut om den nya placeringen av AA varvid man hänvisar till det telefonsamtal som ägde rum mellan en kriminalvårdsinspektör vid myndigheten och en beslutsfattare vid styrelsen.

Vederbörande beslutsfattare vid Kriminalvårdsstyrelsen har beträffande det angivna telefonsamtalet uppgett följande. Uppgiften om att den aktuella

avskildhetsplaceringen av AA är beslutad och godkänd av honom är felaktig. Han har inte meddelat något sådant beslut. Det äger sin riktighet att anstalten kontaktade honom per telefon men det samtalet uppfattade han enbart som en information om en eventuell kommande framställning från anstalten rörande AA:s placering inom anstalten. Någon sådan framställning tillsammans med för prövningen nödvändiga dokument har inte kommit styrelsen tillhanda. Åtgärden att placera AA på SKI-avdelningen är alltså inte något som har beslutats av styrelsen. Det är dessutom inte något beslut som man formlöst kan meddela per telefon.

Det har således varken av Kriminalvårdsmyndigheten Kumla eller av Kriminalvårdsstyrelsen meddelats något beslut om avskiljandet av AA. Något sådant beslut finns heller inte registrerat i kriminalvårdens klientadministrativa datasystem KLAS beträffande AA. Det enda som finns antecknat där i fråga om den nu aktuella åtgärden är en notering om att inför placering i avskildhet enligt 20 a § KvaL av AA har kriminalvårdsinspektören muntligen vidtalat beslutsfattaren vid styrelsen.

AA har alltså rätt i det han anför om att det krävs beslut av Kriminalvårdsstyrelsen i fall som det förevarande. Det är det ovan angivna telefonsamtalet som är orsaken till det missförstånd om gällande regelverk som föranlett det inträffade. Det torde inte nu vara möjligt att exakt rekonstruera vad som sades vid det samtalet. Det kan givetvis vara fråga om otydligheter från bägge håll. Emellertid kommer styrelsen översända en kopia av detta yttrande till Kriminalvårdsmyndigheten Kumla. Det som nu skett ska därmed inte behöva upprepas igen.

AA kommenterade remissvaren.

I beslut den 2 november 2006 anförde *JO Nordenfelt* följande.

Bedömning

I 20 a § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (kriminalvårdslagen) finns bestämmelser om när en intagen får placeras på säkerhetsavdelning. Enligt paragrafens fjärde stycke har en intagen rätt att vistas avskild från andra intagna i stället för att placeras på en säkerhetsavdelning. En intagens begäran om en placering i avskildhet får dock inte bifallas om särskilda skäl med hänsyn till hans hälsa talar emot det eller om det av säkerhetsskäl är av synnerlig vikt att han inte placeras utanför säkerhetsavdelning. Som Kriminalvårdsstyrelsen anförte följde av 58 och 60 §§ kriminalvårdslagen i den vid den aktuella tidpunkten gällande lydelsen att det var Kriminalvårdsstyrelsen som skulle besluta om sådan placering i avskildhet.

Ett beslut om placering i avskildhet skall dokumenteras i den intagnes journal (jfr 20 och 22 §§ i vid den aktuella tidpunkten gällande Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om journal /KVVFS 2004:17/, numera i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om journal /KVFS 2006:14/).

Av utredningen framgår att Kriminalvårdsmyndigheten Kumla den 21 mars 2005 placerade AA i avskildhet och att denna placering varade till den 16 juni 2005. Av Kriminalvårdsmyndigheten Kumlas yttranden framgår vidare att det enligt myndighetens uppfattning var Kriminalvårdsstyrelsen som, genom att muntligt godkänna åtgärden, beslutade om AA:s placering i avskildhet enligt 20 a § kriminalvårdslagen. Utredningen utvisar emellertid att Kriminalvårdsstyrelsen inte fattat något sådant placeringsbeslut.

Av anteckningarna i AA:s journal framgår att frågan om dennes placering i avskildhet aktualiserades redan den 1 februari 2005 när AA till Kriminalvårdsmyndigheten Kumla gav in sin skrivelse ställd till DD vid Kriminalvårdsstyrelsen. Det fanns då gott om tid för Kriminalvårdsmyndigheten Kumla att vidarebefordra AA:s begäran till Kriminalvårdsstyrelsen och därefter invänta styrelsens skriftliga beslut innan denne avskildes. Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att Kriminalvårdsmyndigheten Kumla placerade AA i avskildhet efter att, såsom myndigheten uppfattade det aktuella telefonsamtalet, ha fått ett muntligt besked av Kriminalvårdsstyrelsen om placeringsbeslutet. I sammanhanget kan jag också konstatera att något beslut om avskildhet inte dokumenterats i AA:s journal.

Genom att förlita sig till ett muntligt förfarande har Kriminalvårdsmyndigheten Kumla orsakat att AA var placerad i avskildhet i tiden mellan den 21 mars och den 16 juni 2005 utan att behörig myndighet fattat beslut i frågan. Jag är mycket kritisk till Kriminalvårdsmyndigheten Kumlas bristfälliga hantering av saken.

Vad AA i övrigt har framfört motiverar inte något uttalande från min sida.